

regnum, aut aperire voluit, ut ab ejus fidelibus præca-
in ignem.
Psal. 59.
6.

Matth. 19.
28.

*Dans metuentibus se significatio-
nem, ut fugiant à facie arcus.* Exceptis
enim eis qui cum illo etiam judicabunt, qui-
bus & promisit, dicens: *Sedebitis super duo-
decim thronos, judicantes duodecim tribus
Israël* (in quo numero judicantium omnes
intelliguntur, qui propter Evangelium omnia
sua dimiserunt, & secuti sunt Dominum:
duodenarius quippe numerus ad quamdam
universitatem refertur: non enim Paulus Apos-
tolus ibi non erit, quia inter illos duodecim
non fuit) exceptis ergo illis, quos etiam no-
mine Angelorum significavit, quando ait:
*Cum venerit filius hominis judicare cum
Angelis suis;* Angeli enim utique nuntii sunt;
nuntios autem rectissimè accipimus omnes qui
salutem cælestem hominibus nuntiant; unde
etiam Evangelistæ boni nuntii possunt inter-
pretari; & de Joanne Baptista dictum est:

Malac. 3.
1.

*Ecce mitto Angelum meum ante faciem
tuam:* his ergo, ut dicere cœperam, excep-
tis, cetera omnium hominum multitudo, si-
cut ipsius verbis Domini manifestum est, in
duas partes dividetur; positurus est enim oves
ad dexteram, hæcos ad sinistram; & dicetur

Florus ad
Ephes. 5.

Matth. 25.
34.

ovibus, id est, justis: *Venite, benedicti
Patris mei, percipite regnum, quod vobis
paratum est à constitutione mundi.* De hoc
utique regno dixit Apostolus, cum enume-
raret opera mala: *Quoniam qui talia agunt,
regnum Dei non possidebunt.* Audi quid au-
diant, qui à sinistris erunt: *Ite, inquit, in
ignem æternum, qui præparatus est diabolo
& angelis ejus.* Quapropter a præsumere quis

au-

a MSS. quis gaudeat: omissio verbo, præsumere.

audeat de nomine christiano, et non cum
omni obedientia et timore audiat Apostolum
dicentem: *Hoc enim scitote, cognoscetes, quo- Ephes. 3.
niam omnis fornicator, aut immundus, aut 5. Sc.*
*avarus, quod est idolorum servitus, non
habet hæreditatem in regno Christi & Dei?*
*Nemo vos seducat inanibus verbis: propter
hæc enim venit ira Dei in filios diffiden-
tia. Noli itaque effici participes eorum.* 1. Cor. 6.
9. Sc. *Latius autem ad Corinthios hæc dicit: Nolite
errare: neque fornicatores, neque idolis ser-
vientes, neque adulteri, neque molles, ne-
que masculorum concubitores, neque fures,
neque avari, neque ebriosi, neque maledici,
neque rapaces, regnum Dei possidebunt.* Sed
videte quemadmodum timorem et desperatio-
nem salutis abstulerit eis, qui hæc in vita ve-
teri commiserunt. *Et hæc quidem, inquit, Ibidem. IX.
fuitis, sed abluti estis, sed sanctificati es-
tis in nomine Domini nostri Jesu Christi, et
in spiritu Dei nostri.*

9. Quisquis ergo post baptismum aliquo-
rum pristinorum malorum opere obligatus te-
netur, usque adeonè sibi inimicus est, ut ad-
huc dubitet vitam mutare, cum tempus est;
cum ita peccat & vivit? Nam utique quod
ita perseveranter peccat, thesaurizat sibi iram
in die iræ et revelationis justii judicii Dei. Quod
autem adhuc vivit, patientia Dei ad pœni-
tentiam eum adducit. Implicatus igitur tam
mortiferorum vinculis peccatorum detrectat,
aut differt, aut dubitat confugere ad ipsas
claves Ecclesiæ, quibus solvatur in terra, ut sit
solutus in cælo; & audet sibi post hanc vitam,
quia tantum christianus dicitur, salutem aliquam
polliceri; nec veridico illo dominicæ vocis Matth. 7
21. tonitruo contremiscit: *Non omnis qui dicit mi-
hi,*

HH 4

li,

hi, Domine, Domine, intrabit in regnum cœlorum, sed qui facit voluntatem Patris mei qui in cœlis est, ipse intrabit in regnum cœlorum? Quid? Ad Galatas idem Apostolus nonne talia enumerans eodem fine concludit? *Manifesta sunt*, inquit, *opera carnis, quæ sunt fornicationes, immunditiæ, luxuriæ, idolorum servitus, veneficia, inimicitia, contentiones, æmulationes, animositates, dissensiones, hæreses, invidia, ebrietates, comessationes, et his similia, quæ prædico vobis, sicut prædixi, quoniam qui talia agunt, regnum Dei non possidebunt.* Judicet ergo se ipsum homo in istis voluntate, dum potest, et mores convertat in melius, ne cum jam non poterit, etiam præter voluntatem à Domino judicetur. Et cum ipse in se protulerit severissimæ medicinæ, sed tamen medicinæ, sententiam, veniat ad antistites, per quos illi in Ecclesia claves ministrantur; et tamquam bonus jam incipiens esse filius, maternorum membrorum ordine custodito, à præpositis sacramentorum accipiat satisfactionis suæ modum; ut in offerendo sacrificio cordis contribulati devotus & supplex, id tamen agat quod non solum ipsi prosit ad recipiendam salutem, sed etiam ceteris ad exemplum; ut si peccatum ejus non solum in gravi ejus malo, sed etiam in tanto scandalo aliorum est, atque hoc expedire utilitati Ecclesiæ videtur antistiti, in noticia multorum, vel etiam totius plebis agere poenitentiam, non recuset, non resistat, non lethali et mortiferæ plagæ per pudorem addat tumorem. Meminerit semper, quod *superbis Deus resistit, humilibus autem dat gratiam.* Quid enim est infelicius, quid perversius, quam de ipso vul-

Galat. 5. 19.

Fac. 4. 6.

vulnere, quod latere non potest, non erubescere, et de ligatura ejus erubescere?

10. Nemo arbitretur, fratres, propterea se consilium salutiferæ hujus poenitentia debere contemnere, quia multos fortè advertit et novit ad sacramenta altaris accedere, quorum talia crimina non ignorat. Multi enim corrigantur, ut Petrus: multi tolerantur, ut Judas: multi nesciuntur, donec veniat Dominus, qui illuminet abscondita tenebrarum, et manifestet cogitationes cordis. Nam plerique propterea nolunt alios accusare, dum se per illos cupiunt excusare. Plerique autem boni christiani propterea tacent, & sufferunt aliorum peccata quæ noverunt, quia documentis sæpè deserentur, & ea quæ ipsi sciunt, iudicibus ecclesiasticis probare non possunt. Quamvis enim vera sint quædam; non tamen iudici facillè credenda sunt, nisi certis indicibus demonstrantur. Nos verò à communione prohibere quemquam non possumus (quamvis hæc prohibitio nondum sit mortalis, sed medicinalis) nisi aut spontè confessum, aut in aliquo sive sæculari, sive ecclesiastico iudicio nominatum atque convictum. Quis enim sibi utrumque audeat assumere, ut cuiquam ipse sit & accusator & iudex? Cujusmodi regulam etiam Paulus Apostolus in eadem ad Corinthios epistola breviter insinuassee intellegitur, cum quibusdam talibus commemoratis criminibus, ecclesiastici iudicii formam ad omnia similia ex quibusdam daret. Ait enim: *Scripti vobis in epistola non commisceri fornicariis: non utique fornicariis hujus mundi, aut avaris, aut raptoribus, aut idolis servientibus: alioquin debueratis de hoc mundo exire.* Non enim possunt homines in hoc mundo

In eos qui poenitentia negligentiæ exemplum ex aliis sumunt.
2. quart. I. Multi.

Florus ad I. Cor. 5.

A communione non prohibentur, nisi spontè confessi, vel legitime convicti.

I. Cor. 5. 9. et 10.

do

do viventes, nisi cum talibus vivere: nec eos possunt lucrifacere Christo, si eorum colloquium convictumque vitaverint. Unde et Dominus cum publicanis, & peccatoribus comedens: *Non est opus, inquit, sanis medicus, sed malè habentibus: non enim veni vocare justos, sed peccatores.* Et ideo sequitur Apostolus, & adjungit: *Nunc autem scripsi vobis non commisceri. Si quis frater nominatur aut fornicator, aut idolis serviens, aut avarus, aut maledicus, aut ebriosus, aut rapax; cum hujusmodi nec quidem cibum sumere. Quò enim mihi de his qui foris sunt judicare? Nonne de his qui intus sunt, vos judicatis? De his autem qui foris sunt, Deus judicabit. Auferte malum à vobis ipsis.* Quibus verbis satis ostendit non temerè aut quomodolibet, sed per judicium auferendos esse malos ab Ecclesiæ communionem; ut si per judicium auferri non possunt, tollerentur potiùs, ne perversè malos quisque evitando, ab Ecclesia ipse discedens, eos quos fugere videtur ^a, vinciat ad gehenam: quia & ad hoc nobis sunt in Scripturis sanctis exempla proposita, velut in messe, ut palea sufferatur usque ad ultimum ventilabrum; velut intra illa retia, ubi pisces boni cum malis usque ad segregationem, quæ futura est in littore, id est, in fine sæculi, æquo animo tolerentur. Non enim contrarium est huic loco id quod alio loco dicit Apostolus: *Tu quis es qui judicas alienum servum? Suo domino stat, aut cadit.* Noluit enim hominem ab homine judicari ex arbitrio suspicionis, vel etiam extraordinario usurpato judicio: sed potiùs ex

^a MSS. vincat.

Matth. 9.
12. & 13.

1. Cor. 5.
11. &c.

Matth. 3.
12.

Id. 13. 47.

Rom. 14. 4.

lege Dei secundum ordinem Ecclesiæ, sive ultrò confessum, sive accusatum atque convictum. Alioquin illud cur dixit: *Si quis frater nominatur aut fornicator, aut idolis serviens, & cetera; nisi quia eam nominationem intelligi voluit quæ fit in quemquam, cum sententia ordine judiciario atque integritate proferatur? Nam si nominatio sufficit, multi damnandi sunt innocentes, quia sæpè falsò in quorum crimine nominantur.*

II. Non ergo illi, quos monemus agere pœnitentiam, quærant sibi comites ad supplicium; nec gaudeant, quia plures inveniunt: non enim propterea minùs ardebunt, quia cum multis ardebunt: non est enim hoc sanitatis certum consilium, sed malevolentia vanum solatium. An fortè adtendunt multos etiam in ipsis honoribus ecclesiasticis præpositorum & ministrorum non congruenter vivere sermonibus & sacramentis, quæ per eos populis ministrantur? O miseros homines, qui hos intuendo Christum obliviscuntur! Qui & tantò antè prædixit, ut legi Dei potiùs obtemperetur, quàm imitandi videantur illi qui ea quæ dicunt, non faciunt: & traditorem suum tolerans usque in finem, etiam ad evangelizandum cum ceteris misit. Tam sunt autem isti absurdi, & præposterii, & miseri, qui præpositorum suorum malos mores imitari eligunt, quàm per eos prædicata Domini præcepta servare; quàm si quisquam viator remanendum sibi esse existimet in itinere, cum viderit miliaria lapidea litteris plena viam docere, & non ambulare. Cùm enim non potiùs, si pervenire desiderat, tales comites intuetur, &

^a Adversus eos qui prævis exemplis adquiescentes contemnant pœnitentiam.

Matth. 23.
3.

Præpositi mali non imitandi. Elegans similitudo.

con-

^a Sic MSS. At editi, crimina.

consequitur, qui & viam benè demonstrant, et in ea perseveranter atque alacriter ambulat? Quòd si isti desint, vel potius minùs appareant, nam deesse non possunt (non enim sic quærunt homines caritate studiosa, quòd prædicent ad imitationem, quomodo quærunt iniquitate suspiciosa quòd murmurent ad deceptionem, partim non inveniendos bonos, dum ipsi mali sunt; partim timendo invenire, dum mali esse semper volunt) sed tamen concedamus non apparere nunc homines dignos imitatione: quisquis hoc putas, mente Dominum intueri, qui homo factus est, ut hominem vivere doceret. Si habitat Christus in interiore homine per fidem in corde tuo, recordarisque illud quod Joannes ait: *Qui dicit se in Christo manere, debet quemadmodum ille ambulavit, & ipse ambulare*; ita nec tibi deerit quem sequaris; & cum te alius viderit, de bonorum inopia conqueri desinet. Si enim non nosti quid sit rectè vivere, divina præcepta cognosce. Fortassis enim multi rectè vivunt; sed propterea tibi nullus rectè vivere videtur, quoniam quid sit rectè vivere ignoras. Si autem nosti, age quod nosti, ut et tu quod quæris, habeas, et aliis quod imitentur, ostendas. Christum animo adtende, adtende Apostolos, quorum novissimus est ille qui dicit: *Imitatores mei stote, sicut & ego Christi*. Adtende animo tot martyrum millia. Cur enim te natalitia eorum conviviis turpibus celebrare delectat, & eorum vitam sequi honestis moribus non delectat? Ibi videbis, non solum viros, sed etiam feminas, postremo pueros & puellas; nec imprudentia decipi, nec iniquitate perverti, nec periculi timore frangi, nec sæculi amore corrupi.

I. Joan. 2.
6.

I. Cor. 4.
16.

pi. Ita te non invenientem quid excuses, non solum præceptorum inevitabilis rectitudo, sed etiam exemplorum innumerabilis multitudo circumdabit.

12. SED de utilitate ac salubritate pœnitentiæ, ut quod instituimus, aliquando peragamus, si jam de sanitate desperans addis peccata peccatis, sicut scriptum est: *Peccator, cum venerit in profundum malorum, contemnit; noli contemnere, noli desperare; clama etiam de profundo ad Dominum, & dic ei: De profundis clamavi ad te, Domine; Domine, exaudi vocem meam. Fiant aures tuæ intendentes in vocem obsecrationis meæ. Si iniquitates observaveris, Domine; Domine, quis sustinebit? Quoniam apud te propitiatio est*. De tali profundo Ninivitæ clamaverunt, & hanc propitiationem invenerunt: faciliusque est evacuata comminatio Prophetæ, quam humiliatio pœnitentiæ. Hic fortasse dicis: Sed ego jam baptizatus sum in Christo, à quo omnia mihi peccata præterita dimissa sunt, vilis factus sum nimis iterans vias meas, & canis horribilis oculis Dei, conversus ad vomitum suum. Quò abibo à spiritu ejus, & à facie ejus quò fugiam? Quò, frater, nisi ad ejus misericordiam pœnitendo, cujus potestatem peccando contemseras? Nemo enim rectè fugit ab illo, nisi ad illum, ab ejus severitate ad ejus bonitatem. Quis enim locus te excipiet fugientem, ubi ejus præsentia te non inveniatur? Si ascenderis in cælum, ibi est: si descenderis ad infernum, adest. Recipe ergo pennas tuas in directum, & habita in spe^a extrema hujus sæculi: etenim illuc

CAPUT V.
Peccator nullus desperet, sed ad pœnitentiam confugiat.
Prov 18.3.
Florus ad I. Cor. 12.
Ps. 129.
I. &c.

Jona 3.

Ps. 138.7.

^a Editi, in extremo. At MSS. in extrema. Augustinus eundem Psalmum 138. enarrans, legebat, in novissima.

manus sua deducet te, et perducet te dextera sua. Quidquid enim feceris, quæcumque peccaveris, adhuc in hac vita es, unde te
 a Deus omninò, si a sanare nolle, auferret. Cur ergo ignoras quia patientia Dei ad pœnitentiam te adducit? Qui enim clamando non tibi persuasit ut non recederes, parcendo clamat ut redeas. Intuere David regem: jam utique et ipse illius temporis sacramenta perceperat, jam utique circumcisis erat, quod patres nostri pro baptismo habebant: nam ad hoc dicit Apostolus sanctum Abraham signaculum justitiæ fidei recepisse. Jam etiam unctus erat unctione venerabili, qua regale sacerdotium præfigurabatur Ecclesiæ. Repentè autem factus adulterii & homicidii reus, non frustrà tamen de tam immani & abrupto profundo sceleris pœnitens clamavit ad Dominum dicens: *Averte faciem tuam à peccatis meis, & omnes iniquitates meas dele.* Quo tandem merito, nisi quia item dicit: *Iniquitatem meam ego agnosco, et peccatum meum ante me est semper?* Quid autem obtulit Domino, unde illum propitiaret sibi? *Quoniam si voluisses, inquit, sacrificium, dedissem utique: holocaustis non delectaberis. Sacrificium Deo spiritus contribulatus: cor contritum & humiliatum Deus non spernit.* Non solùm ergo devotè obtulit, sed etiam ista dicendo, quid offerri oporteret, ostendit. Non enim sufficit mores in meliùs commutare, & à factis malis recedere, nisi etiam de his quæ facta sunt, satisfiat Deo per pœnitentiæ dolorem, per humilitatis gemitum, per contriti cordis sacrificium, cooperantibus eleemo-

Mutatio
 vitæ & satisfactio
 pro commissis.

a MSS. si sanari nolle.

synis. *Beati enim misericordes, quoniam ipsorum miserebitur Deus.* Non enim dictum est, ut tantùm abstineamus à peccatis: *Sed et de præteritis, inquit, deprecare Dominum, ut tibi dimittantur.* Et Petrus jam erat fidelis, jam in Christo & alios baptizaverat. Intuere ergo Petrum præsumentem accusatum, timentem vulneratum, flentem sanatum. Jam etiam post adventum de cælo Spiritus sancti quidam Simon pecunia voluit eundem Spiritum sanctum emere, sceleratissimum & impium mercimonium cogitans, jam baptizatus in Christo; & tamen pœnitentiæ consilium ab ipso Petro correptus accepit. Dicit etiam Apostolus Paulus, qui utique fidelibus mittebat epistolas: *Ne iterùm cum venero ad vos, humiliet me Deus, & lugeam multos ex his qui antè peccaverunt, & non egerunt pœnitentiam super immunditia, & luxuria, & fornicatione quam gesserunt.* Circumstant ergo nos & præcepta rectè faciendi, & exempla non tantùm rectè facientium, sed etiam pœnitentium ad recipiendam salutem, quæ fuerat amissa peccando. Sed fac incertum esse utrùm ignoscat Deus. Quid perdit, cum supplicat Deo, qui salutem perdere non dubitavit, cum offenderet Deum? Quis enim certus est, quòd etiam imperator ignoscat? Et tamen pecunia funditur, maria transmeantur, procellarum incerta subeuntur; & penè ut mors evitetur, mors ipsa suscipitur. Supplicatur deinde per homines homini: sine dubitatione fiunt ista, cum sit dubium quo fine proveniant. Et tamen certiores sunt claves Ecclesiæ, quàm corda regum: quibus clavibus quodcumque in terra solvitur, etiam in cælo solutum promittitur. Et multò est hon-

Matth. 5. 7.

Eccl. 21. 1.

Act. 3. 22.

2. Cor. 12. 21.

Matth. 16. 19.

nestior humilitas, qua se quisque humiliat Ecclesiae Dei: & labor minor imponitur, & nullo temporalis mortis periculo mors aeterna vitatur.

* SERMO CCCXCIII.

De a Pœnitentibus.

* *Aliàs*
XLI. ex
Homiliis
50.

a

Pœnitentia
non vera,
si non vita
mutatur.

Pœnitentes, pœnitentes, pœnitentes (si tamen estis pœnitentes, & non estis irridentes) mutate vitam, reconciliamini Deo. Et vos enim cum catena pascitis. Qua, inquis, catena? *Quæ ligaveritis in terra, erunt ligata & in celo.* Audis ligaturam, & Deo putas facere imposturam? Pœnitentiam agis, genu figis, & rides, & subsannas patientiam Dei? Si pœnitens es, pœniteat te: si non pœnitet, pœnitens non es. Si ergo pœnitet, cur facis quod malè fecisti? Si fecisse pœnitet, noli facere. Si adhuc facis, certè non es pœnitens. Equidem, carissimi, ægrotant homines, mittunt ad ecclesiam, vel portantur ad ecclesiam, & baptizantur, & renovantur, & felices hinc erunt. Sed non ipsa caus-

a Dubius erat Lovaniensibus; Verlino autem & Vindingo falsus, aut centonis in modum ex variis laciis conflatus videbatur. Exstat etiam inter opuscula Ambrosii ac Cæsarii, sed cum insigni varietate. Apud Ambrosium & Cæsarium, prætermisissis prioribus viginti quinque versibus, incipit in hæc verba: *Admonco vos, fratres, in conspectu Dei, timori vestro adjungere timorem meum &c.* Audite ergo quæ dicturus sum. Certus sum &c. Sic in veteri quoque libro Ecclesiae carnutensis, in quo tamen Augustini nomen præfert.

caussa pœnitentiæ. Qui nondum accepit baptismum, nondum violavit sacramentum: qui autem violavit sacramentum malè & perdite vivendo, & ideo remotus est ab altari, ne iudicium sibi manducet & bibat, mutet vitam, corrigat se, & reconcilietur, cum vivit, dum sanus est. Expectat etiam ipse tunc reconciliari, quando incipit mori? Expecti sumus multos exspirasse, exspectantes reconciliari. Deinde etiam dico, in conspectu Dei, timori vestro timorem meum. Qui autem non timet, timentem me contemnit, sed malo suo. Audi ergo. Certus sum, quia homo baptizatus, si vitam, non audeo dicere sine peccato, quis enim sine peccato? sed vitam sine crimine duxerit, & talia peccata habuerit, quæ quotidie dimittuntur in oratione dicenti: *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris;* quando diem finierit, vitam non finit, sed transit de vita in vitam, de laboriosa ad quietam, de misera ad beatam: sive iste voluntate sua currat ad baptismum, sive in periculo constitutus baptizetur, & exeat de hac vita, ad Dominum vadit, ad requiem vadit. Baptizatus autem desertor & violator tanti sacramenti, si agat pœnitentiam ex toto corde, si agat pœnitentiam ubi Deus videt, qui vidit cor David, quando increpatus à Propheta, & graviter increpatus, post comminationes Dei terribiles exclamavit, dicens: *Peccavi;* & mox audivit: *Dominus abstulit peccatum tuum* (tantum valent tres syllabæ, tres syllabæ sunt, *Peccavi;* sed in his tribus syllabis flama sacrificii cordis ascendit in cælum) ergo qui egerit veraciter pœnitentiam, & solutus fuerit à ligamento

Pœnitentia
in extre-
mis quàm
incerta.

Math. 6.
12.

2. Reg. 12.
15.